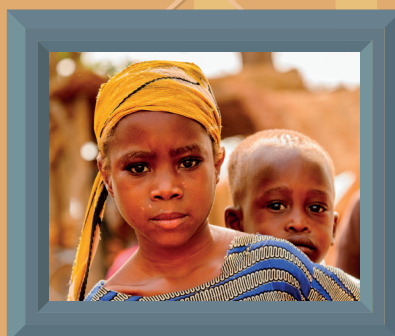
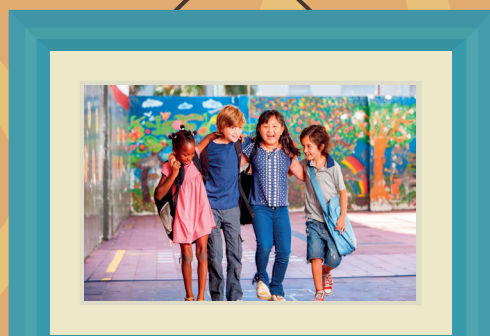

Les 2 Ik kan informatie aflezen in tabellen en diagrammen.

Bevolkingspiramides

1 Bevolking in België

1 Hoe wordt de informatie hieronder voorgesteld? Noteer.

in een diagram

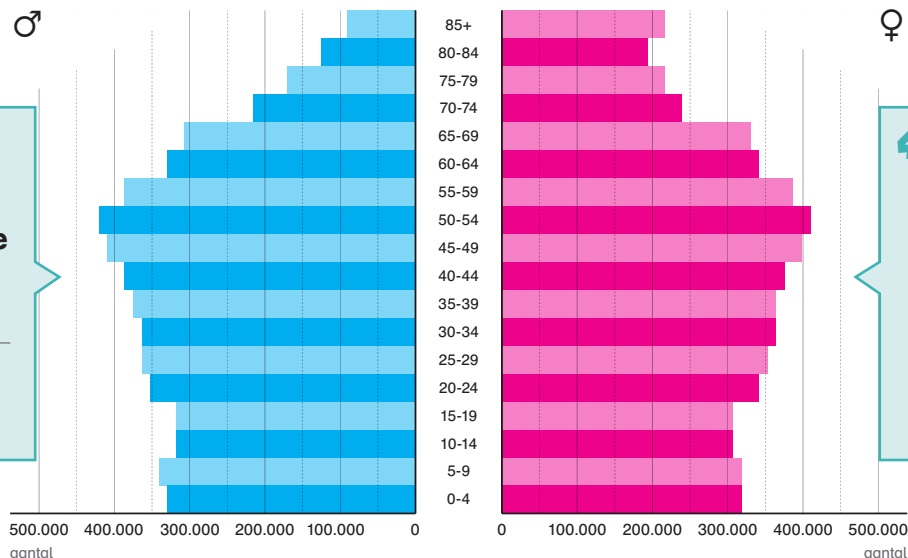
2 Wat willen de cijfers in het midden zeggen?

de leeftijd onderverdeeld in delen

Bevolking België

leeftijd

3 Vul aan.
De balkjes links
geven informatie
over de
mannelijke
inwoners van
ons land.

4 Vul aan.
De balkjes rechts
geven informatie
over de
vrouwelijke
inwoners van
ons land.

Bron: <http://populationpyramid.net/nl/>

5 Welke informatie vind je terug over de bevolking van België?

een onderverdeling per leeftijd en geslacht

6 De onderste balkjes zijn korter dan de middelste. Hoe komt dit, denk je?

bv. Vroeger werden er meer kinderen geboren.

7 Bovenaan is het balkje aan de linkerkant korter dan aan de rechterkant.
Wat wil dit zeggen?

Er zijn minder oudere mannen dan vrouwen.

2 Bevolking in Tanzania

8 In welk werelddeel ligt Tanzania? Afrika

9 Hoe vond je deze informatie?

☐ Ik wist het al.

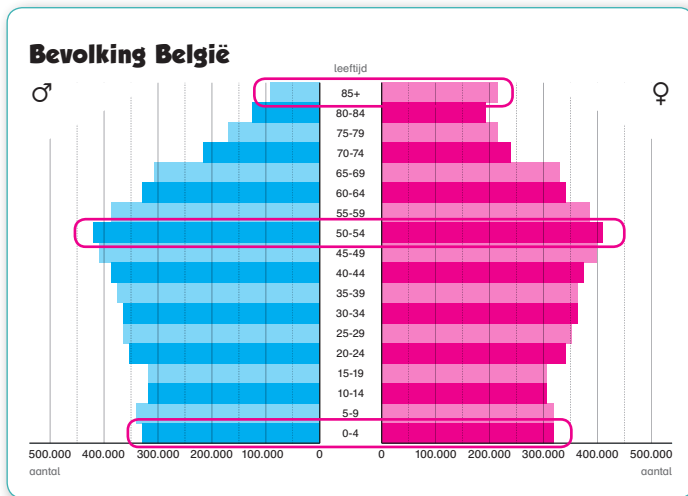
☐ Ik zocht het antwoord via het internet.

☐ Ik vroeg het aan mijn juf of meester.

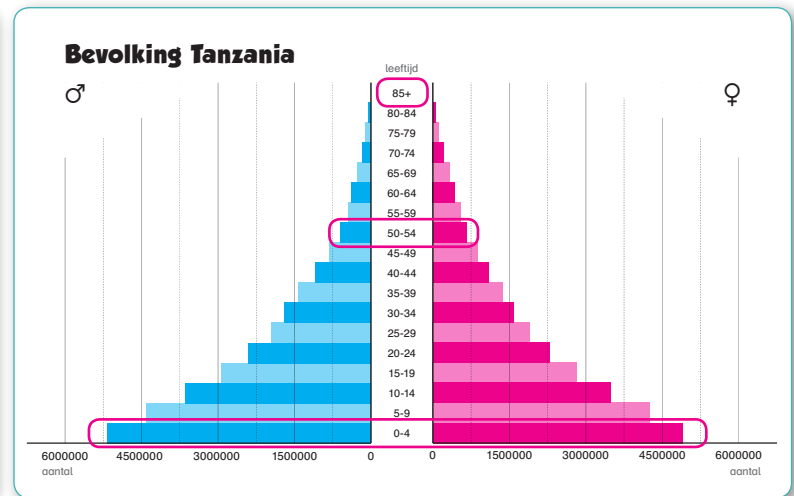
☐ Ik zocht het antwoord in een atlas.

10 Omkring drie grote verschillen tussen beide grafieken. Bespreek ze.

Bron: <http://populationpyramid.net/nl/>

11 Ik denk na. Dit is een bevolkingspiramide. Waarom zou die zo heten?

De verdeling doet denken aan de vorm van een piramide.

12 Wat ben je te weten gekomen over het leven in België als je de bevolkingspiramide vergelijkt met die van Tanzania? Noteer een mogelijke reden.

bevolking België

bv. totaal aantal veel kleiner

minder kinderen,

meer volwassenen

groter aantal tachtig- plussers

mogelijke reden

België is veel kleiner dan

Tanzania.

nu: kleinere gezinnen,

vroeger: grotere gezinnen

betere gezondheidszorg dan in

Tanzania

Migratie

3 Migratie in België

13 Wat betekent migratie? zich verplaatsen, verhuizen

14 Hoe vond je deze informatie? Kruis aan.

- ☐ Ik ken het woord. ☐ Ik zocht het antwoord via het internet.
☐ Ik vroeg het aan mijn juf of meester. ☐ Ik zocht het antwoord in een woordenboek.

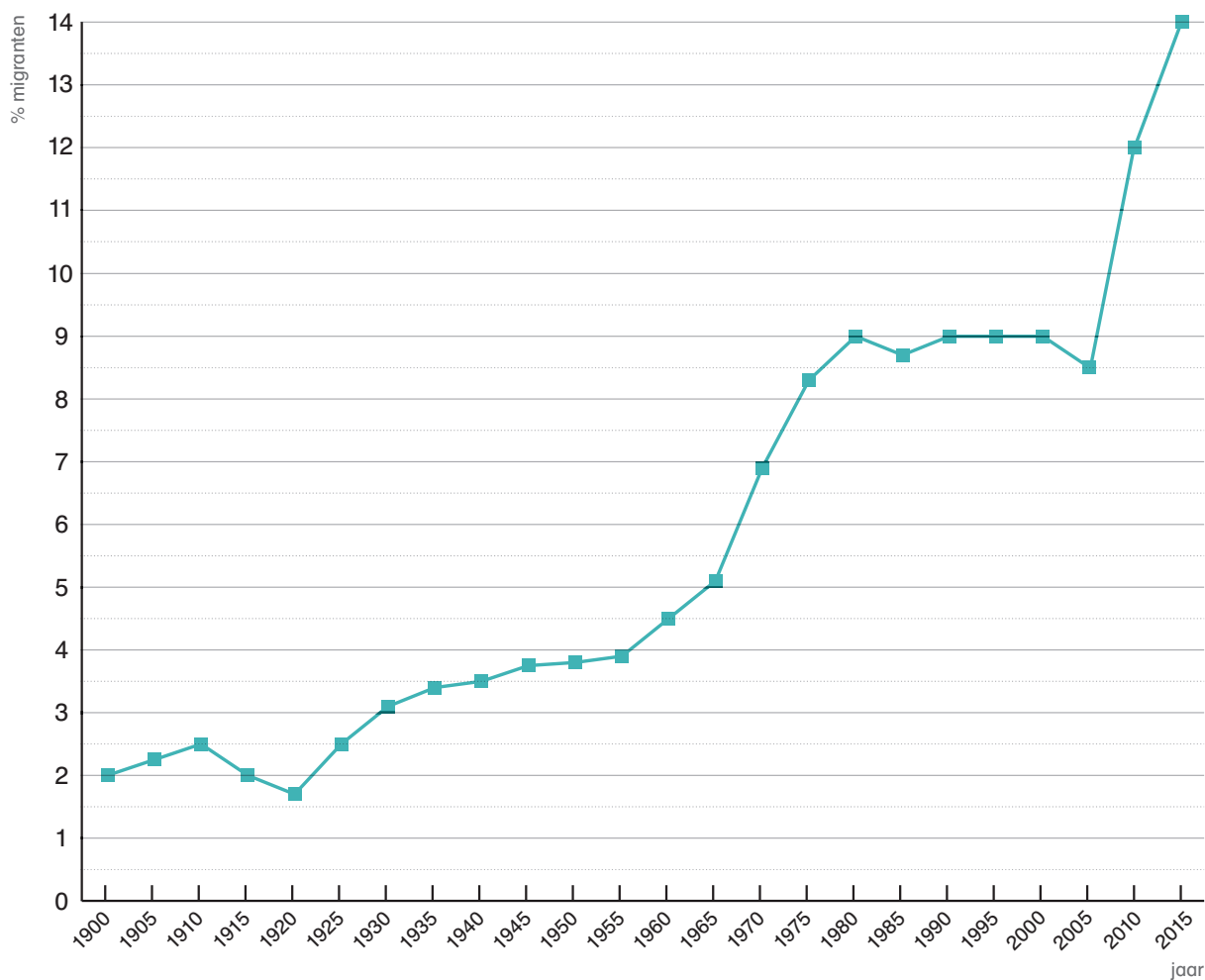
15 De volgende tabel en grafiek stellen dezelfde cijfers voor. Zet een kruisje bij de voorstelling die je het meest duidelijk vindt. Schrijf eronder waarom.

Migratie in België

JAAR	PERCENTAGE
1900	2
1905	2,25
1910	2,5
1915	2
1920	1,7
1925	2,5
1930	3,1
1935	3,4
1940	3,5
1945	3,75
1950	3,8
1955	3,9
1960	4,5
1965	5,1
1970	6,9
1975	8,3
1980	9
1985	8,7
1990	9
1995	9
2000	9
2005	8,5
2010	12
2015	14

X

Migratie in België

bv.

De informatie wordt sneller duidelijk.

Je ziet snel de veranderingen in de tijd.

16 Wat kun je afleiden over de migratie in België?

In 100 jaar tijd is de migratie enorm toegenomen,

van 2 procent naar 14 procent. Tussen 2005 en 2015 was de stijging het
grootst.

4 Migratie in België en andere landen

17 Hoe wordt de informatie hieronder voorgesteld? Noteer.

in een staafdiagram

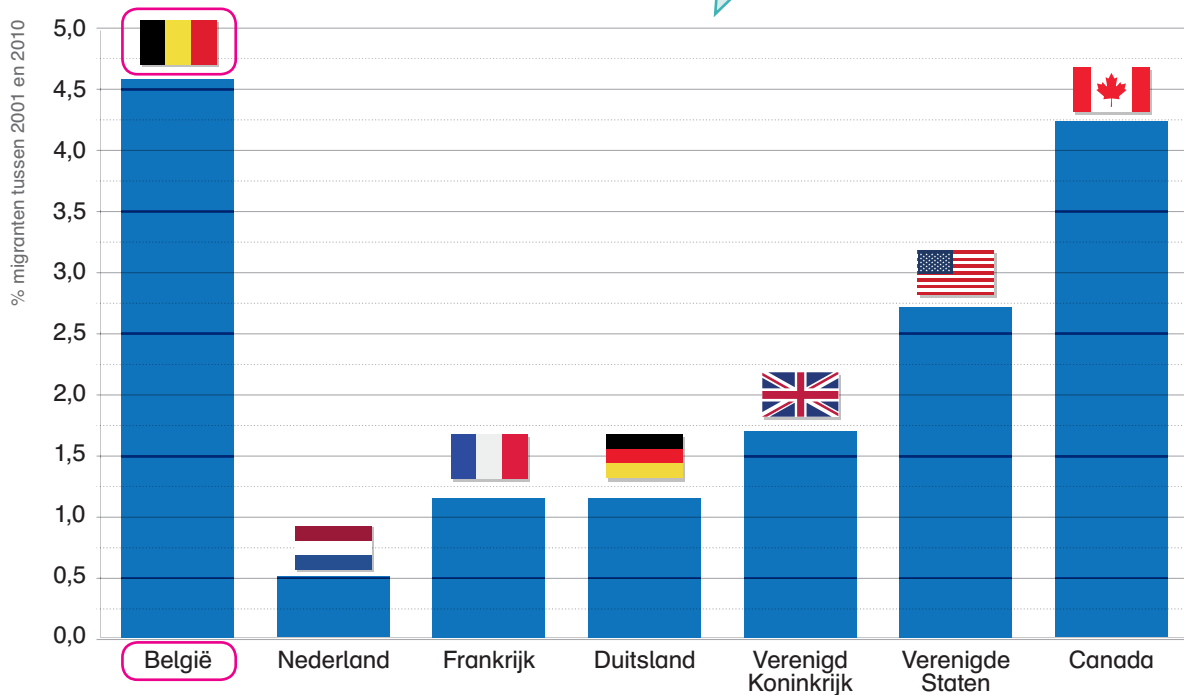

18 Wat toont de grafiek?

het percentage van het aantal migranten in verschillende landen

19 Wat helpt je om de cijfers van België snel terug te vinden? Omkring het in de grafiek.

Migratie in België en andere landen

Bron: <http://www.itinerainstitute.org/nl/artikel/belgie-een-immigratienatie/>

20 Vergelijk het migratiecijfer van België met andere landen.

Wat kun je afleiden uit de grafiek?

In België is er veel meer migratie dan in Nederland, Frankrijk, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. In Canada is er bijna evenveel migratie.

21 Wat zou hiervoor een verklaring kunnen zijn?

bv. België ligt centraal in Europa. In België ligt ook de Europese hoofdstad Brussel, waar veel buitenlanders werken.

5 Diversiteit in Vlaamse gemeenten

22 Wat betekent diversiteit? verscheidenheid (aan culturen)

23 Hoe vond je deze informatie? Kruis aan.

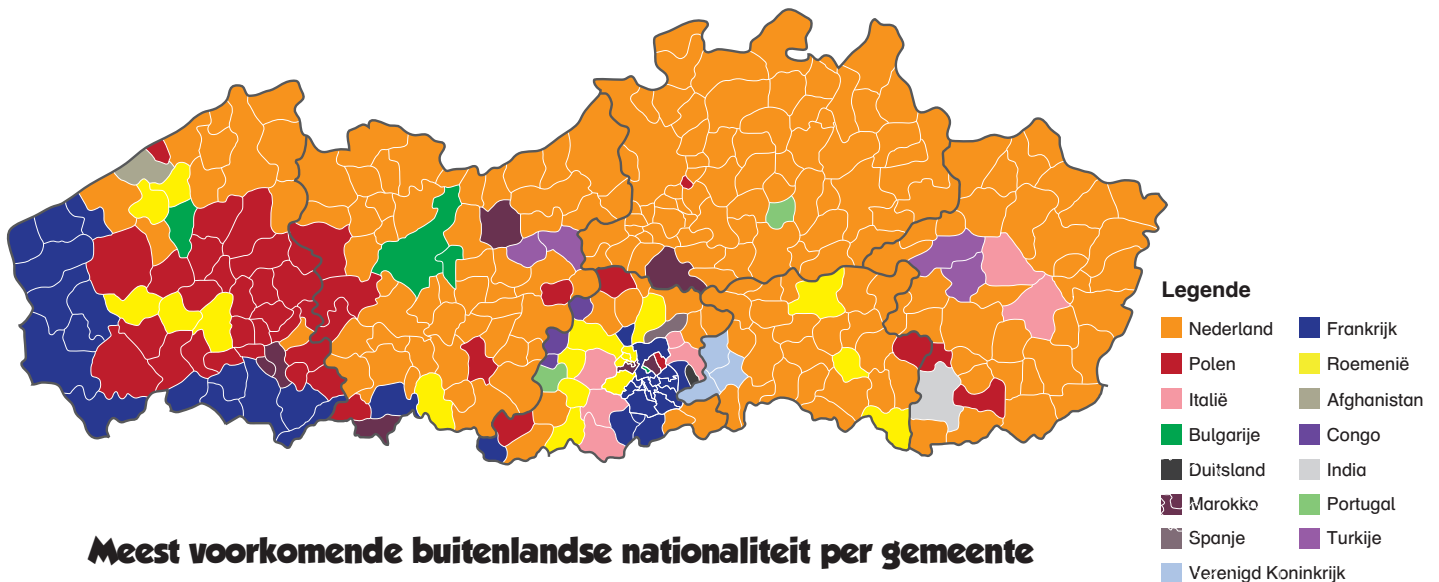
☐ Ik kende het woord.	☐ Ik zocht het antwoord via het internet.
☐ Ik vroeg het aan mijn juf of meester.	☐ Ik zocht het antwoord in een woordenboek.

24 Hoe wordt de informatie hieronder voorgesteld? Noteer.

op een kaart met de Vlaamse gemeenten

25 Welke informatie moet je weten voor je de kaart bekijkt?

Waar welke gemeente ligt.

26 Wat valt op als je naar de kleuren kijkt?

Nederland (oranje) is het meest aanwezig.

27 Zoek op waar je gemeente ligt. Zet er een kruisje op.

Welke nationaliteit komt het vaakst voor in jouw gemeente? _____

28 Wat weet je nu over de bevolking van ons land?

Er zijn veel Nederlanders in België komen wonen.

bv. In West-Vlaanderen zijn er veel Polen en Fransen.

Algemeen zijn er veel verschillende nationaliteiten in België.

Les 3 Ik kan stapsgewijs een informatieve tekst schrijven.

Diversiteit in België

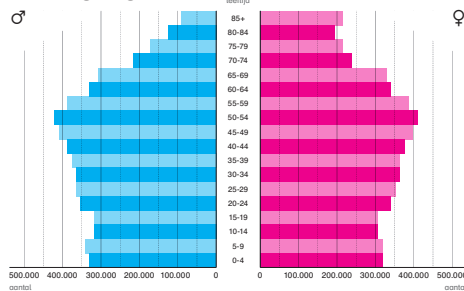
- 1 Welke informatie heb je afgeleid uit de grafieken van les 2?
Herlees jouw conclusies in de oranje kaders op pagina 2, 5, 6 en 7.

- 2 Noteer sleutelwoorden bij iedere grafiek.

bv.

Bevolking België

Bevolking in België

diagram

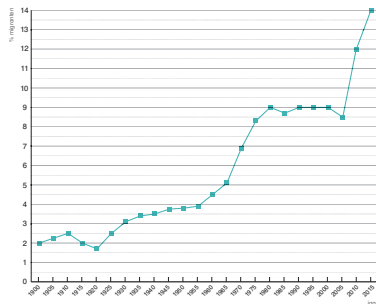
jongeren

leeftijd

30-60-jarigen

geslacht

ouderen

Migratie in België

grafiek

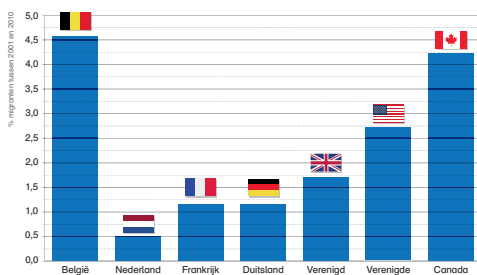
5 jaar

migratie

stijging

percentage

vluchtelingen

staafdiagram

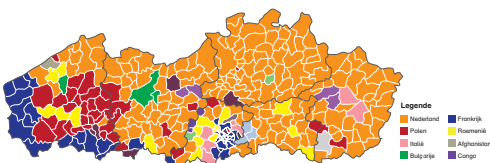
migranten

landen

België

vlaggen

Canada

Diversiteit in Vlaanderen

Vlaanderen

nationaliteiten

gemeenten

legende

verscheidenheid

Nederlanders

We wonen met veel mensen op onze planeet. De wereldkaart is een lappendeken van landen met daartussen heel veel water. In de loop van de geschiedenis kwamen er meer en snellere vervoersmiddelen. Daardoor werd het gemakkelijker om zich te verplaatsen. In België leven veel mensen met verschillende nationaliteiten samen.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Diversiteit in mijn gemeente en klas

- 4** Tijdens de spreekles bespraken we de diversiteit in onze klas.
Schrijf een aantal sleutelwoorden over wat je is bijgebleven.

- 5** Zoek informatie over de verschillende nationaliteiten in de gemeente van jouw school.
Schrijf een aantal sleutelwoorden over wat je opvalt.

- 6** Vergelijk de sleutelwoorden uit oefening 4 en 5.
Schrijf een conclusie: wat valt op? Zijn er gelijkenissen of verschillen?

Les 4 Ik kan een tekst ordenen door leestekens te gebruiken.

- 1** – Schrijf de leestekens in de zin.
– Markeer de letters die een hoofdletter moeten zijn.
– Kruis aan welke soort zin het is.

	mededelende zin	vragende zin	uitroepende zin	bevelende zin
ken jij het sprookje van hans en grietje ?	☐	☒	☐	☐
luister !	☐	☐	☐	☒
hans en grietje liepen in de val van een boze heks .	☒	☐	☐	☐
die heks wilde hans vetmesten , braden en opeten .	☒	☐	☐	☐
heb je al ooit zoiets gruwelijks gehoord ?	☐	☒	☐	☐
gelukkig had grietje een plan .	☒	☐	☐	☐
de heks verdween zelf in de oven .	☒	☐	☐	☐
eind goed , al goed !	☐	☐	☒	☐

- 2** Plaats streepjes tussen de tekst waar een spatie moet staan.
Schrijf de tekst over met leestekens en hoofdletters.

in de eerste culturen maakten mensen gebruik van klanken om met mekaar te communiceren. Eerst ontstond de gesproken taal. Nadien zochten mensen naar systemen om de gesproken taal om te buigen naar een geschreven vorm. Wist je dat niet alle talen een bijbehorend schriftsysteem hebben? Het schrift ontstond geleidelijk.

In de eerste culturen maakten mensen gebruik van klanken
om met mekaar te communiceren. Eerst ontstond de gesproken taal. Nadien
zochten mensen naar systemen om de gesproken taal om te buigen naar een
geschreven vorm. Wist je dat niet alle talen een bijbehorend schriftsysteem
hebben? Het schrift ontstond geleidelijk.

**3 Herschrijf de zin zodat hij letterlijk uitgesproken wordt.
Maak gebruik van hoofdletters en leestekens, ook aanhalingstekens.**

De student vraagt hoe zinnen ontstaan.

'Hoe ontstaan zinnen?' vraagt de student.

De vrouw zegt dat hoofdletters en leestekens de zin ordenen.

'Hoofdletters en leestekens ordenen de zin', zegt de vrouw.

Hassan roept dat er verschillende soorten zinnen bestaan.

Hassan roept : 'Er bestaan verschillende soorten zinnen!'

De professor zegt dat wij met letters klanken in woorden omzetten.

De professor zegt : 'Wij zetten met letters klanken in woorden om.'

De geleerde antwoordt dat we de woorden in een bepaalde volgorde zetten, met een spatie ertussen.

De geleerde antwoordt : 'We zetten de woorden in een bepaalde volgorde, met een spatie ertussen.'

**4 Schrijf de zin over.
Maak gebruik van hoofdletters en leestekens, ook aanhalingstekens.**

de meester vraagt kun je de tekst voor mij nalezen

De meester vraagt: 'Kun je de tekst voor mij nalezen?'

hij staat vol met fouten antwoordt Hassan

'Hij staat vol met fouten', antwoordt Hassan.

we zullen hem opnieuw moeten schrijven zegt de meester

'We zullen hem opnieuw moeten schrijven', zegt de meester.

Les 8 Ik kan nadenken over zinnen en hun betekenis.

- 1** – Onderstreep het onderwerp eenmaal.
– Omkring de werkwoorden die zeggen wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt.
– Onderstreep de persoonsvorm tweemaal.

De mannen komen in de hut belangrijke zaken bespreken.
Ooit zullen we de Perzische steden bezoeken langs de oude zijderoute.
Tijdens het weekend woont Sarah bij haar vader aan het Ontariomeer.
De kolonisten hebben de boeren van hun land verdreven.

- 2** Onderstreep het onderwerp.
Omkring het werkwoord en de andere woorden die zeggen wat of hoe het onderwerp is of wordt.

Zahinab is een Pakistaans meisje.
In België ben je volwassen vanaf 18 jaar.
Aboriginals waren de eerste bewoners van Australië.
Geralda haar huis is kleurrijk.

- 3** Vul de zinnen aan met een antwoord op de vraagwoorden.

voor frietliefhebbers – specifieke gewoontes – bij de eerste kennismaking
– overal ter wereld – omdat het de wereld interessanter maakt

België is een paradijs voor frietliefhebbers.
Voor wie?
De meeste Belgen zijn sympathiek bij de eerste kennismaking.
Wanneer?
Elke cultuur heeft specifieke gewoontes overal ter wereld.
Wat? Waar?
Verschillen zijn leuk omdat het de wereld interessanter maakt.
Waarom?

Vul de zinnen aan met het gevraagde zinsdeel.

Wat? Aan wie?

bv. De Fransman geeft een stokbrood aan zijn buurvrouw.

Wanneer? Wie?

Katinka moet straks haar overgrootmoeder bellen.

Wie? Waar?

Lidewij interviewt haar burenen in haar straat.

Wat? Voor wie?

De burenen bakken pannenkoeken voor de kleinkinderen.

Hoe? Waarom?

Hij lacht heel luid omdat zijn vriend uitgleed.

Waarover?

De Italiaan droomt over lekkere ijsjes.

5 Kruis aan op welke vraag of vragen sommige zinsdelen een antwoord geven.

	Hoe?	Waar?	Wanneer?	Waarom?	Waarmee?
Lalita zit in kleermakerszit op de kar.	☒	☒	☐	☐	☐
Iedere zondag staan we op de markt in Kuala Lumpur.	☐	☒	☒	☐	☐
Ik speel met de penselen.	☐	☐	☐	☐	☒
Ons eiland drijft omdat het gemaakt is van vele dikke lagen riet.	☐	☐	☐	☒	☐
Janchup is geboren in India.	☐	☒	☐	☐	☐
Zijn familie eet gulzig sushi met stokjes.	☒	☐	☐	☐	☒
Sari en haar familie eten alleen vlees op feestdagen.	☐	☐	☒	☐	☐
Bororo's mogen alleen trouwen met andere Bororo's om hun mooie lichaam te houden.	☐	☐	☐	☒	☐
De kinderen rusten tegen een rots om te bekomen van hun lange tocht.	☐	☒	☐	☒	☐

Les 9 Ik kan een gestructureerde tekst schrijven.

- 1** Bespreek de verschillende stappen van het schrijfproces. Noteer enkele aandachtspunten.

1

4

2

5

3

6

- 2** Bekijk je foto en denk na: wat kun je over je leven in België vertellen? Vul aan.

slot

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The paper is framed by a decorative border consisting of a red scalloped edge with small yellow dots along its outer perimeter. The paper is oriented vertically and appears to be a template for writing or drawing.

TIPS van de leerkracht

Les 10 Ik kan een zelfgeschreven tekst herwerken en verzorgen.

1 Herwerk en verzorg je tekst.

Kleef je foto erbij en vul het kadertje aan met gegevens over België.

Kleef hier je foto.

2 Kruis aan wat best bij je past.

Tekststructuur op tekst- en alinea-niveau

Ik kan geen alinea's en structuur (inleiding – midden – slot) aanbrengen in een tekst.

Ik kan alinea's en structuur (inleiding – midden – slot) aanbrengen in een tekst.

Ik kan alinea's en structuur (inleiding – midden – slot) aanbrengen in een tekst en de informatie daarin juist ordenen.

Tekst inhoudelijk controleren, beoordelen en herschrijven

Ik kan moeilijk geformuleerde zinnen niet spontaan herschrijven.

Ik kan sommige moeilijk geformuleerde zinnen spontaan herschrijven.

Ik kan moeilijk geformuleerde zinnen spontaan herschrijven.

Verzorgen

Ik kan de tekst nog niet goed verzorgd uitschrijven.

Ik kan de tekst verzorgen met behulp van de leerkracht.

Ik kan de tekst spontaan goed verzorgen.

Les 11 Ik denk na over woorden en hun betekenis.

1 Lees de tekst. Markeer de woorden die je niet begrijpt.

HET WOORD NEGER REDUCEERT IEMAND TOT ZIJN HUIDSKLEUR

Sommige woorden zijn racistisch. Het zelfstandig naamwoord 'neger' is een woord dat we beter niet gebruiken. Oorspronkelijk betekende het 'zwarte slaaf'. Het getuigt van weinig **respect** om er een persoon met een donkere huidskleur mee aan te duiden.

Het woord 'neger' is een beledigend woord. Het woord stamt af van het woord 'negro'. Dat woord namen we in de 16e of 17e eeuw over uit het Spaans en Portugees. In die talen betekende dit zelfstandig naamwoord 'zwarte Afrikaan' of 'zwarte slaaf'. In het Nederlands vervormden we het woord tot 'neger'. Een citaat uit de achttiende eeuw maakt de betekenis duidelijk: *'Men betaalt van zestig tot tachtig gulden voor een neger, die van achttien tot dertig jaar oud is.'* Het woord stamt dus uit een tijd waarin slaven voor het gemak werden benoemd met hun huidskleur. Verder gaven de blanke meesters deze mensen geen identiteit.

Het is niet zo dat het woord 'neger' de kleur 'zwart' betekent. Het betekent 'zwarte slaaf'. Het bijvoeglijk naamwoord 'negro' betekent weliswaar 'zwart' in het Spaans en Portugees, maar zo werd het woord nooit overgenomen. Een 'negro trui' is geen zwarte trui. Wij namen alleen het zelfstandig naamwoord over in de **specifieke** betekenis 'zwarte slaaf'. 'Neger' betekent nu weliswaar 'persoon met een zwarte huidskleur', maar nog steeds reduceert neger iemand tot zijn huidskleur.

Voor blanke mensen is dit anders. 'Blank' wordt **zelden** gebruikt om een persoon aan te duiden. We gebruiken het woord als het in diezelfde context óók over een zwarte huidskleur gaat. Naast 'zwart' kan 'blank' in een zin geplaatst worden, maar op zichzelf wordt het zelden nadrukkelijk benoemd. Waarom gaat dit bij het woord 'neger' en 'zwarte' zo anders?

Het zal pas goed zijn als het niet meer nodig is om dit onderscheid **überhaupt** te maken. Dan zullen de woorden of woordbetekenissen die dit onderscheid maken, uiteindelijk verdwijnen. En hoeft 'neger' niet meer in het woordenboek.

naar Vivien Waszink, www.volkskrant.nl

2 Zoek de betekenis van de gemarkeerde woorden in het woordenboek.

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

- 3** Gebruik twee woorden uit oefening 2 in een zin die duidelijk maakt dat je de betekenis kent.

- 4** We ontlene woorden uit andere talen. Zoek het blauwe woord op.
 Uit welke taal komt dit woord?

überhaupt Duits

- 5** Zoek de betekenis van de rode woorden op. Noteer een synoniem.

reducere = verminderen

respect = eerbied

- 6** Zoek de betekenis van de groene woorden op. Noteer een tegenstelling.

specifiek ↔ algemeen

zelden ↔ vaak, dikwijls, meestal

- 7** Kruis aan welke woordsoort het woord is.

racistisch

betekene

beledigend

talen

context

verdwijnen

huidskleur

zwart

geven

zelfstandig naamwoord	bijvoeglijk naamwoord	werkwoord
	X	
		X
	X	
X		
X		
		X
X		
	X	
		X

Les 12 Ik kan gerichte vragen stellen over de culturele achtergrond van een spreker.

Ik kan zeggen met welk doel ik spreek.

1 Schrijf een aantal vragen die je aan de spreker wilt stellen.

☐ _____

☐ _____

☐ _____

☐ _____

☐ _____

2 Nummer de vragen in de volgorde waarin je ze gaat stellen.

3 Luister aandachtig naar wat de spreker zegt. Noteer de belangrijkste sleutelwoorden.

4 Beoordeel jezelf. Kruis aan.

Spreekdoel aangeven	
Ik kan niet zeggen wat het doel is van een spreektaak.	☐
Ik kan niet duidelijk zeggen wat het doel is van een spreektaak.	☐
Ik kan zeggen wat het doel is van een spreektaak.	☐

Woordenlijst

agrarisch

de dienstplicht

dor

elegant

de grootgrondbezitter

de kolonist

de militair

rivaliseren

verguld

wat te maken heeft met landbouw of boeren

plicht om naar het leger te gaan

onvruchtbaar door droogte

sierlijk

iemand die veel land bezit

iemand die een gebied veroverd en bestuurt

iemand in het leger

tegen elkaar strijden omdat je hetzelfde wilt

bedekt met een laagje goud

Informatie

zender

schrijver
spreker

bedoeling

Ik wil informatie
geven over een
onderwerp.

boodschap
informatie

manier

gesproken en/of geschreven
met beelden

situatie

waar, wanneer, omstandigheden

ontvanger

lezer
luisteraar

bedoeling

Ik wil bijleren
en iets te weten
komen over een
onderwerp.

Ik kan een tekst
samenvatten
in een schema.

Ik kan informatie
uitwisselen met
mensen uit
andere culturen.

Ik kan informatie
over andere landen
opzoeken op
het internet.

Ik kan nadenken
over mijn culturele
achtergrond.

Ik kijk met een
open blik naar
de wereld.

EXTRA OEFENAANBOD OP

KWEEJET

Eerste druk 2017/115 - Bestelnummer 60 1021 460

ISBN 978 90 4862 974 9 - KB D/2017/0147/180 - NUR 191

Verantwoordelijke uitgever die Keure, Kleine Pathoekeweg 3, 8000 Brugge
© Copyright die Keure, Brugge - RPR 0405 108 325

MIX
Papier van
verantwoorde herkomst
FSC® C009115

9 789048 629749